

весна 2023 № 2 (121) РІК ХХХІ

ВАТРА

Ту мене мати породила, солодким молоком кормила, ту хочу жити умирати, де жили мій отець і мати

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Стефанія,
Михайло
Маркович

Михайло Маркович передає на руки Ігоря Горківа оригінальний, рукоколюваний лінерит з 1572р.

Члени ансамблю „Крайка”

Фундація НОВИЦЯ ім. С. і М. Марковичів

ТЕКСТ д-р АННА БАРНАТ

11.03.2023 року в новичанській хижі номер 95 мала місце торжественна інавгурація Фундації НОВИЦЯ ім. Стефанії і Михайла Марковичів.

Пані Стефанія і пан Михайло юж в липні 2022 року зачали намаги, які вели до того би організація зачала свою діяльніст. Товдиль то мало місце посвячіня садиби фундації – хижі, яку фундаторе купили і одновили. Праця над купівлею і ремонтом того довоєнного будинку не била легка, та завдяки консеквенції пана Михайла завершилися успіхом. Фундатори, які сут конесерами штуки, рішили створити лого організації на яким зображений еден з найвизначніших лемківських малярів – Епіфоній Дровняк, називаний Никифором.

Ціль, яку обрали при будові фундації то створення місця, в яким можуть стрічатися молоді і дозрілі, цікаві світа люде, та передо шитким тоті, які хочут поширити свої горизонти, аналізувати і краще розуміти річі близки лемківській душі. Новиця – невеличке село в центрі Лемківщини – і тепер рідний дім для фундаторів, має доказати кожному, же великий світ культури може стрічатися і поєднуватися з місцевим ремеслом і народньом музикою.

11.03.2023 рока, юж в садибі новоствореной фундації, зобраним презенували постаті фундаторів і головни задачі які стоят перед організаційом. Гости могли видіти виставку прац львівських артистів – Сергія Міхновського, Петра Сипняка і Віктора Москалюка, о яких охочо і в деталях розповідов сам фундатор, таким чинном допомагаючи зобраним в аналізі творів.

Підчас події пан Михайло передав на руки пана Ігоря Горківа – голови перемиского відділу ОУП і представника Народного дому в Перемишлі – оригінальний, ручно кольоруваний мідьорит. Картина, виготовлена в 1572 році в фірмі Браун-Гогенберг як част

серії „CIVITATES ORBIS TERRARUM”, презентує панораму древнього Перемишля – і є то бодой настаріше зображення того міста.

Свято в Новиці прикрасив виступ перемиской Крайки, яка під керівництвом пані Тетяни Наконечної підготувала традиційни пісні з ріжних регіонів України і південно-східной Польщи.

Панство Марковичі звершили і єден барз символічний і урочистий жест – передали ключи (не символічни, а правдиві!) до дверей садиби фундації на руки членів управи організації. Тот винятковий символ ясно вказує не лем на відкритіст самих фундаторів, але і на надію пов'язану з майбутньом співпрацою з Олександром Баюс, Ігорьом Василюком, Григорійом Суханичом і Анном Барнат.

На місці не бракувало тіж смачних колачів. Тот, хто не прибував кухні пані Стефанії, мав би банувати! Дискусії при каві передовжилися до пізного вечера. Якшто не подарилося Вам прийти Новиці – реляцію з події найдете на сторінці www.nowicia.pl

Зміст:

- 2 ФУНДАЦІЯ НОВИЦЯ ІМ. С. І М. МАРКОВИЧІВ - д-р А. Барнат
- 4 М'ЯСНИЦІ ПЕРЕД ВЕЛИКИМ ПОСТОМ - І. Печух
- 5 ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ
- 6 УКРАЇНЦІ У ПОЛЬЩІ ХХ СТОЛІТТЯ - Т. Радь
- 10 М'ЯСНИЦІ ПЕРЕД ВЕЛИКИМ ПОСТОМ - І. Печух
- 10 ПИСАНКИ, ДРАПАНКИ... - А. Буковска
- 11 З МОЙОЙ ПОЛИЧКИ - д-р В. Гойсак
- 12 ПОДІЇ В АНТОНИЧІЛЦІ - Н. Гладик
- 14 ДИТЯЧА СТОРІНКА - д-р А. Барнат, Кир А. Троханівский
- 16 МАЛА МРІЯ, ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ - Г. Суханич
- 17 З РОКИ ЧЕКАНЯ - Г. Суханич
- 18 В ПОРОГАХ ЛІГНИЦЬКОГО ЛІЦЕЮ - А. Вес'юрка
- 19 ХВИЛИНА З МИНУЛОГО - А. Вес'юрка
- 21 НЕ ЗАБУВАЙМО ХТО МИ - В. Шляхтич
- 22 ПАМ'ЯТАЙМЕ О НАШИХ ПРЕДКАХ - М. Трохановски
- 23 ВЕРТАЙМЕ ДО ДАВНИХ ІМЕН - А. Вес'юрка
- 24 ІНФО ЗА ЛЕМ-ЧАСОМ - В. Шлянта
- 25 ПРИПОВІДКИ - І. Рубіч
- 27 РАДІСТЬ РІЗДВА - Л. Шкварла
- 27 МАМО, А ТОТО ШТО?
- 28 50 ВСЕПОЛЬСКИЙ КОНКУРС ПИСАНОК ІМ. МИХАЙЛА КОВАЛЬСЬКОГО

❖ Обкладинка:

Писанки Марії Келечави

❖ Фотографії:

Адам Вес'юрка, Еміль Гойсак, Петро Тарбай, Каміль Палюшек, Лариса Шкварла, Григорій Суханич, Пйотр Севериньскій, Петро Басалига
<https://tinyurl.com/mr3awwz4>
<https://tinyurl.com/354yfra3>
<https://tinyurl.com/5uffy38z>

Зліва Олександра Баюс, Григорій Троханівський, Єва Чех.

Зміна покоління

По довгих роках праці приходить час відпочити. В Об'єднанню лемків з кінцем старого року попрощали зме нашу довголітню книговодку паню Єву Чех, котра працювала з нами 27 років. Вести книги - то дос тяжка і відповідальна задача. Як повіла сама пані Єва - прийшла лем на рік, мала попрібувати чи буде ей тотя праця відповідала а лишила-ся мало не на все. Співпрацівники будут ей згадувати як сердечну і щирю особу, котра добрі додержувалася своїх обов'язків. «Любила-м приходити до бюра ОЛ, все бив час на роботу і на бесіду. Знам, же емеритюра то не кінець а початок нового життя» - повіли пані Єва.

На ей місце прийшла нова спеціалістка - Олександра Баюс, яка є членом Головної управи ОЛ від 2022 рока. Олександра скінчила Економічний університет в Кракові, своє знання доповнят на різного роду школінах і курсах. Для некотрих може то дос монотонна і нудна робота. Та так не думат наша нова книговодка. Має своє рахункове бюро, жие і працює в Маластові. Знаме ей з фільмів «Lemkowie to my», де є спортретувана як лемківська мама - давня і модерна. Жичиме Тобі Олю плідної праці, яка буде приносила сатисфакцію!

41 «ЛЕМКІВСКА ВАТРА» в ЖДИНІ

буде проходити в днях 14 – 16 липня 2023
Сердечні Вас просиме на наше спільне
свято!

Оргкомітет

Гратуляції

Молодий лемко Яків Прибитень (його дідове родом з Криниць, Полян, Мацини и Ропиці) найшовся медже учасниками фіналу музичного конкурсу для молодих диригентів «Donatella Flick Conducting Competition», котрий одбиватся што два роки в Лондоні. Як тогорічний учасник Яків Прибитень мав змогу співпрацювати з London Symphony Orchestra. А під кінець марця бив іменований новим «Fellow Conductor» (диригентом) в Royal Northern College of Music в Менчестер (Велика Британія). Жичиме шиткого найліпшого, кріпкого здрав'я і сили для розвиваня свого таланту.

Головна управа
Об'єднання лемків
і редакція «Ватри»

-----●-----
Просиме Вас на **33 «Лемківський кер-
меш» в Вільхівци**
20-21.05.2023 р.

ПОЛЯНИ коло Гривова

100 років тому парафіяне поставили на Божу Славу на новим цмонтери пропам'ятни камінни крест. Заініціював-ем ремонт того креста. Ма тото бити на початку весни. Орієнтаційни кошт ремонту то пару тисячив злотих. Конкретні буде знатя по розобраню констркції на части. Особи, котри щхут фінансово спомочи тот ремонт прошу о контакт. Михайв: тел. 505431987, myfroline@icloud.com

Вітання з 65 літтям!

Марія Келечава з Мончаків народилася 11.02.1958 р. в Пшемкові. З 1982 р. проживає та творить у Вроцлаві. Під час злочинної акції «Вісла» батьки Марії були депортовані на західні землі Польщі, мати з села Лавова, тато з села Берест. Вона закінчила Економічну академію, одержуючи диплом інженера. Працювала по своїй професії як вчителька – викладач технології харчування. Марія Келечава є активним членом Об'єднання лемків, довгі роки належала до Головної управи і є амбасадором лемківського народного мистецтва в польському суспільстві.

Писання писанок винесла з рідного дому, в якому писанкам жертвувалося щонайменше п'ять поколінь. Пише писанки узорами лемківськими та гуцульськими. З гуцульськими узорами п. Марія заїзналася в 1995 р. на виставі в Оссолінеум у Вроцлаві і від тоді почала малювати свої гуцульські писанки. Вона малює свої писанки традиційною технікою. Її писанки мають власний колорит і велике багатство орнаментики, чим відрізняються від писанок інших авторів. Так виконані писанки вимагають великого вкладу праці. Над одною писанкою авторка працює часто навіть три дні. Своєю майстерністю передала дівкам Марті і Олександрі.

Марія Келечава є лауреаткою численних польських конкурсів та фестивалів, репрезентувала Польщу на міжнародних виставках та зустрічах у Німеччині, Греції, Чехії, Угорщині, Україні. Її роботи часто є прикрасою великодних столів по майже цілому світі. Писанки Марії знаходяться між іншими в збірках Етнографічних музеїв Вроцлава, Торуня, Зеленої Гори, Варшави, Кракова, в єдиним в Польщі Музею писанки в Цехановці, а також закордоном - в Саксонському музеї народного мистецтва в Дрездені (Німеччина), в Музеї писанки в Коломиї (Україна). Крім писанок, майстриня цікавиться теж іншими видами народного мистецтва – вишивкою, декоративними квітами, віночками. Писан-

Вітаємо ювілярів

карка є членом Товариства народних митців в Любліні і Нижньошлеського товариства художників у Вроцлаві, є лауреаткою чисельних нагород, таких як: Срібний Хрест Заслуги (2004 р.), відзнака «Заслужений для польської культури», признана міністром культури і національної спадщини (2008 р.), нагорода-Президента Вроцлава (2010 р.), медаль «За служення діячка культури Gloria Artis» (2018 р.). Пані Маріє, бажаємо Вам доброго здоров'я, щастя, радості, Божої благодаті та дальшого творчого успіху в передаванні краси нашої культури.

Сердечно вітаємо із визначним 65-літнім ювілеєм від дня народження О. Мітрата Юліяна Гойняка.

ВСЕЧЕСНИЙ ОТЧЕ!

Нехай Всевишній Господь Бог щедро благословить Вам у щоденному житті, дарить Вас кріпким здоров'ям, силами, витривалістю і численними ласками необхідними для праці в Його Винограднику. Хай віра, надія і любов наповнять Ваше серце а Пречиста Богородиця окриває і хоронить своїм омофором, щоб Ви могли ще довгі роки служити нашій Церкві і народові на многі і благі літа!

Вірні з Зеленої Гори і Новограду Бобжанського

Христос Воскрес!

З нагоди Світлого Празника ХРИСТОВОГО
ВОСКРЕСІННЯ,

Всім лемківським організаціям, авторам –
дописувачам,
кольпортерам, читачам та всім нашим
прихильникам бажаємо доброго здоров'я,
щастя, любові та Господньої благодаті.

Головна управа ОЛ
Редакція «Ватри»

Цей день

Остап Лавецький

Великий і святий цей день.
Нам лине радість із небес,
В церквах звучить гомін пісень,
Днесь - бо Христос з мертвих во-
скрес!

У цей день небо і земля
Святкує чудо всіх чудес,
Людям несеться новина;

Христос Воскрес! Христос Воскрес!

У цей день громко дзвони б'ють,
Мир і любов голосять всім.
Єднайся український люд,
Цей день друг друга обіймім.

В цей день, о Христе дай нам сил,
Щоб ми все горе пережили,
Щоби нам нарід не терпів
А в щастю все Тебе славив.

Нещодавно у Польщі вийшла друком кни-
га «Мереживо. Про українців з Польщі»,
що мовою оригіналу має назву «Sploty – o
Ukraińcach z Polski». У ці дні та найближчі мі-
сяці відбудуватимуться презентації у польських
містах за участі її співавторів. Вона побудова-
на у формі розмови польської публіцистки,
перекадачки та україністки Ізи Хруслінської
з істориком, «професійним» українцем та
колишнім багаторічним головою Об'єднання
українців у Польщі Петром Тимою.
Своїм діалоговим форматом вона дуже
близька за задумом та втіленням до книги
«Роздуми про двадцять століття», яка стала
результатом вільної розмови двох знакових
дослідників історії XX століття – Тімоті Снай-
дера та Тоні Джадта. Предметом їхньої бе-
сіди стала інтелектуальна дискусія про події
минулого століття, роль політичних ідей, їхні
наслідки та висновки для майбутнього плину
історії, що водночас також є біографічною
ретроспективою Джадта історії XX століття
через призму власного життєвого досвіду.

Саме таке порівняння не покидало мене
у процесі прочитання «Мережива. Про укра-
їнців з Польщі». Не знаю, чи мали автори на
меті цей або інший взірць книги-діалогу, але
саме ця думка переслідувала мене протя-
гом її читання. Спершу був намір підготувати
коротку рецензію, проте прочитаний текст
настільки став мені близьким, що я вирішив
зробити стислий довільний виклад найбільш
важливих для мене моментів книги із замітка-
ми на полях.

Це розмова двох польських громадян про
українсько-польські відносини і становище
українців у Польщі протягом XX століття, про
складні сторінки спільної історії та важкий
діалог, про ідентичність українців у Польщі
й український етос, починаючи з поразки
Української революції 1917–1921 років, зокре-
ма українців у Польсько-українській війні і до
наших днів. Водночас це також і біографія
українця за походженням Петра Тими, який
народився 1966 року в невеликому містечку
Шпротава неподалік польсько-німецького
кордону – після катаклізмів Другої світової
війни, у час, коли комуністи утвердили владу
у Польщі. Водночас кардинально змінилася
сама Польща, а також кількість, місце і ста-
новище у ній українців. Відповідаючи на пита-
ння співрозмовниці про свій життєвий шлях та
досвід власної родини, головний герой книги
розповідає про шлях змін, трансформацій,
виживання, пристосування і формування

української спільноти у Польщі протягом минулого століття. Разом з Ізою Хруслінською він шукає відповідь на багато питань спільної історії українців і поляків, запаліваючи мереживо з вузликками подій, людей та ідей, які сформували сучасне обличчя багатонаціональної Польщі. Польщі, яка до Другої світової війни була батьківщиною для понад п'яти мільйонів українців, а за даними останнього перепису населення 2011 року – лише для близько 51 тисячі осіб, з яких 39 тисяч зазначили українську національність як єдину.

Ідея книги виникла у 2017 році після того, як польський уряд відмовився фінансувати меморіальні заходи з нагоди вшанування 70-х роковин акції «Вісла», а також у пік так званої «війни пам'ятників», коли у період 2014–2020 років на території Польщі було знищено майже два десятки українських пам'ятників та місць поховань. Проте контекст загострення двосторонніх відносин між Польщею та Україною, реакцією на який була зодумана книга, стрімко змінився після 24 лютого 2022 року, коли у зв'язку з початком повномасштабної війни Росії проти України кординально змінилися польсько-українські відносини. Одномomentно вони знову стали партнерськими, дружніми та приязними, коли Польща стала однією з перших, хто не лише висловив солідарність з Україною, а й почав надавати військову, гуманітарну, фінансову, дипломатичну допомогу. Це важлива зміна, без якої, можливо, зміст і акценти самої книги могли сьогодні виглядати дещо по-іншому, враховуючи, що дев'ять розмов між співавторами книги відбувались у період з квітня 2020 до листопада 2022 року. Проте саме вона є наочним підтвердженням мети, яку вони переслідують, і котру втілює кредо «Немає вільної Польщі без вільної України». Проте так було не завжди, а тому наразі відкрите питання, чи цього разу назавжди.

«Мереживо. Про українців з Польщі» – це третя спільна книга, яку підготували і співпраці Іза Хруслінська і Петро Тима за двадцять шість років знайомства. Першою була польськомовна збірка двадцяти п'яти інтерв'ю та розмов під назвою «Багато облич України» (Wiele twarzy Ukrainy, 2006), яка покликана показати польському читачеві різноманітність і неоднозначність української проблематики. Другою були «Діалоги порозуміння. Про українсько-єврейські взаємини» (2011) – україномовний збірник 22 інтерв'ю, метою яких є всебічний опис різних аспектів єврейсько-українських контактів на українських землях в історії та сьогоденні, зокрема «союзу тризуба та зірки Давида», та появи феномену українських євреїв. Також вони були причетними до появи книги з добіркою публіцистики Яцека Куроня «Поляки та українці: важкий діалог» (2012), який напевне був чи не найбільш ревним польським прихильником польсько-українського порозуміння. Тому поява у 2023 році «Мережива» є логічною, а до певної міри (довго) очікуваною книгою, до якої Петро Тима й Іза Хруслінська так довго йшли. По суті це книга, яка структувала незліченні розмови, які вони вели між собою, друзями, однодумцями та опонентами з метою будівництва польсько-українського діалогу, задля чого кожен із них присвятив основну частку свого свідомого життя. Якщо для Хруслінської це результат зацікавлення та захоплення українською історією, літературою, культурою чи традиціями, то для Тими це буквально історія життя його власної родини, яке розгортається на сторінках книги.

Основним адресатом видання є польські читачі, передусім поляки, які є її цільовою аудиторією. Думаю, не буде помилкою стверджувати, що це запрошення їх до діалогу з українцями у Польщі. На цьому моменті варто зробити додаткове пояснення – яке, на жаль, часто неочевидне для українців в Україні, а подекуди незручне для частини польського суспільства та політикуму. Мова про те, що основним об'єктом книги «Мереживо. Про українців з Польщі» є українське автохтонне населення, яке багато століть проживало на польсько-українському прикордонні і є громадянами Польщі. Це не громадяни України, які тимчасово чи на постійній основі перебувають на території Польщі у зв'язку з економічною міграцією або вимушено опинилися тут після 24 лютого 2022

**IZA CHRUSLIŃSKA
SPLOTY
O UKRAJŃCACH
Z POLSKI
ROZMOWY
Z PIOTREM
TIMA**

року у статусі біженця. Це важлива обставина для розуміння та формування польсько-українських відносин, на якій неодноразово наголошується у книзі. Українська громада у Польщі часто є заручником їх помилкового трактування поляками через призму ставлення до українців загалом, складного спадку відносин обох народів і поточних двосторонніх міждержавних відносин між Польщею та Україною. Таким чином їх часто не сприймають як повноцінних, рівноправних та («своїх») громадян на рівні з іншими громадянами Польщі, яким стереотипно приписують усі «українські гріхи» і сприймають через призми творчості Генріка Сенкевича або, що гірше, пропагандивної творчості на кшталт книг Едварда Пруса. Водночас українське суспільство з держави іноді також не помічають українських автохтонів і помилково трактують їх як діаспору. Не знаю, чи у майбутньому плануються український переказ книги, але вона також була б корисною і цікавою для українців в Україні, які б «відкрили» для себе у Польщі «українських» Мало нас не бути, але ми є...

Розповідаючи про українську громаду у Польщі, Петро Тима звертає увагу на дві визначальні обставини, які мають найбільший вплив на її теперішнє становище. Через розпорошеність внаслідок акції «Вісла» з 1947 року українці населяють різні регіони Польщі, переважно Вармінсько-Мазурське, Поморське, Західнопоморське, Нижньошльонське, Підкарпатське та Підляське воєводства, а також великі міста, зокрема це Варшава, Гданськ, Вроцлав, Щецин, Кошалін, Зелена Гура, Люблин, Ольштин тощо. До 1944 року майже мільйон українців компактно проживав у південно-східних прикордонних регіонах сучасної Польщі, та внаслідок депортації до совєцької України й акції «Вісла» на польсько-українському прикордонні їх практично не залишилось. Натомість вони були розпорошені у північних, південних та західних регіонах Польщі з метою їх асиміляції. Між 1956 і 1990 роками на рідні землі повернулось лише близько 20% депортованих, хоча повернення не завжди сприяло збереженню ідентичності. За задумом виконавців депортації, українці мали зникнути, розчинитись у «польському морі» – проте вони зберегли свою ідентичність, хоча їхня кількість суттєво скоротилась, а становище зазнало незворотних змін.

Іншою характеристикою українців у Польщі є їхня різноманітність за рівнем культивуванням своєї ідентичності (українці, лемки, русини, тугейші), місцем проживання (сільська міс-

цевість, великі міста, північ Польщі, прикордоння), конфесією (греко-католики, православні), рівнем знання української мови, прихильністю до традиції. Петро Тима, який у демократичній Польщі спершу відроджував «Пласт», далі працював секретарем Головної управи ОУП у 1996–2006 роках, а згодом був головою Об'єднання українців у Польщі з 2006 по 2021 рік, з власного досвіду представництва та захисту інтересів української громади звертає увагу на складності роботи. Це те, що зробило з нього «професійного» українця, який не лише пройшов тернистий шлях до свого українства, а й еволюціонував до відкритості до інших у процесі пошуку відповіді на питання «Яке місце українців у демократичній Польщі?». І таких, як він, у Польщі десятки тисяч, які по-різному дають собі раду з дилемою українського буття як громадян Польщі, а також з поєднанням подвійної ідентичності – української та польської.

Бути польським українцем за часів комуністичної влади у Польщі означало постійну боротьбу за право на власне існування, випробування власної ідентичності, життя під страхом переслідувань, з постійним відчуттям провини. До загального для всіх поляків режиму контролю та репресій додавалась тотальна недовіра влади до свідомих українців, яких за замовчуванням трактували як «українських буржуазних націоналістів». Спершу це було випробуванням ув'язненням у Центральному таборі праці в Явожні, через який пройшло близько чотирьох тисяч українців (зокрема вуйко Петра Тими по татовій лінії Ярослав Копчак), повернення до Польщі в'язнів совєцького ГУЛАГу після десталінізації 1956 року (одним з яких був його батько Володимир Тима), відносно та поступове послаблення тиску, починаючи з 1970-х років, – хоча слово «українець» до падіння комуністичного режиму у Польщі у 1990 році звучатиме як образа, буде тотожне поняттям «український націоналіст», «бандерівець», «фашист», «упівець» та «різун». Водночас сформований у міжвоєнний період Польської Республіки й у післявоєнний період Польської Народної Республіки негативний стереотипний образ українців досі зберігається і подекуди зринає у маргінальних польських середовищах. Петро Тима гадує, як під час участі у виборчій кампанії професора Ягеллонського університету Володимира Макрого до Сейму 1989 року влада розкидала лєтучки з текстом „Lepszy każdy skurwysyniec niż urowiec Ukrainiec” («Краще будь-який сучий син, аніж упівець український»). Або також про напад на традиційну українську церковну ходу у Перемишлі в червні 2016 року. Про такі негативні явища у польському суспільстві у ставленні

до меншин детально описано в доповіді «Українська меншина та мігранти з України в Польщі. Дискурсивний аналіз», яка вийшла під редакцією Петра Тима у 2019 році.

«Мереживо. Про українців з Польщі» також є своєрідною «сповіддю» головного героя, яким є Петро Тима. Його словами фактично промовляє кожен українець у Польщі, життєвий шлях переважної більшості яких прийшов подібні основні етапи та випробування. Як представник третього покоління після акції «Вісла», він разом з українськими однолітками, які формувались у 1970–1980-х роках, є не лише втіленням демократичних змін, а й насочним підтвердженням виживання української спільноти у Польщі. Якщо для поляка у Польщі не потрібно було нічого робити для того, щоб залишатися поляком, то українцю задля цього потрібно було постійно докадати зусиль і шоразу шукати аргументи для того, щоб не стати як усі навколо – поляком. Для цього потрібно було бути українцем двадцять чотири години на добу.

Варшава і Краків – столиця поляків, Шпротав і Пшемків – столиця лемків

За спостереженням Петра Тима, зберегти ідентичність і традицію вдалося насамперед тим українським родинам, які зуміли через домашнє виховання та навчання передати наступним поколінням мову та віру, знання про історію та культуру предків. Основним тригером для всіх наступних поколінь українців у Польщі стала травма акції «Вісла», яка була вододілом життя на «до» і «після». Проживаючи малими групами на широких просторах польсько-німецького прикордоння, Вармії та Мазур і Балтійського узбережжя, вони були змушені формувати своєрідні («українські гетто») – закритий світ колишніх односельчан або парафіян греко-католицької або православної церков.

У такому світі, зокрема, зростає і формувалась головний герой книги. Він народився у містечку Шпротаві у теперішньому Любуському воєводстві з адміністративним центром у Зеленій Гурі. Сюди після одруження з неіснуючого сьогодні Ольштинського воєводства переїхали його батьки, які народились у міжвоєнній Польщі на польсько-українському прикордонні. Родина батька Володимира походила з бойківського села Завіс, що у Лиському повіті, а родина мамі Стефанії Лихач – з Молодича у Ярославському повіті, що є частиною етнографічного Надсяння. Через це українська мова у сім'ї

звучала надсянським акцентом та бойківським говором. Нею послуговувалися лише вдома, тоді як поза ним – лише польською.

Три чверті депортованих у рамках акції «Вісла» українців приховували своє українське коріння і намагалися не привертати уваги до свого походження. Петро Тима згадує епізод із дитячих років, коли випадково дізнався про те, що одна з його вчительок у початковій школі була українкою, коли несподівано побачив її у греко-католицькій церкві під час Різдвяних свят, що у комуністичні часи було одним з найважливіших маркерів українства. Зрештою, і досі таким залишається.

Оскільки у Шпротаві не було своєї церкви, то її українські мешканці їздили на Богослужіння до найближчого містечку Пшемків, що на віддалі 20 кілометрів. Хоча на практиці багатьом подекуди доводилося доїжджати до церкви на відстані п'ятдесяти і навіть ста кілометрів (зокрема про це згадує Стефанія Лайкош, батько якої був в'язнем табору у Явожно). Служби відправляли зазвичай у римо-католицьких костелах, з доступом до яких неодноразово були проблеми. Влада стримувала процес розвитку мережі греко-католицьких парафій, постійно також не вистарчало священників, які могли би відправляти у греко-католицьких церквах, – після акції «Вісла» з величезної Перемиської єпархії залишилося близько 100 греко-католицьких священників, 22 з яких були ув'язнені у таборі в Явожно (ще п'ять були православними). Часточка не єдиним способом для них уникнути репресій було перейти на римо-католицьку парафію, щоб за змоги проводити службу в обох обрядах – або вони отримували таку можливість лише після виходу на пенсію.

Серед переселенців у околицях Шпротави українців із Надсяння та Західної Бойківщини було небагато – переважна більшість була з Лемківщини, де віддавна існувала і залишається до сьогодні криза ідентичності. Негативно на процесі ідентифікації лемків цього регіону Польщі позначилися також дії комуністичної влади, а саме арешт і засудження у 1960-ті роки авторитетного діяча Українського суспільно-культурного товариства родом із Лемківщини Михайла Ковальського. Влада також сприяла переходу українців на православ'я, яке підпорядковувалось центру в Москві. Оскільки у місцевого населення не було свідомості того, що лемки – це ті ж самі українці, то якщо у Шпротаві з'являвся хтось чужий, який не був поляком, його називали лемком. Таким чином зародився жартливий вислів: «Варшава і Краків – столиця поляків, Шпротаві і Пшемків – столиця лемків».

Якщо частина лемків ще до депортації вважала себе представниками українського етносу, то інші визначали себе як окремішню спільноту з лемківською або русинською ідентичністю (що далі на захід, то сильнішими були самостійницькі настрої). З ними часто любив розмовляти та дискутувати Володимир Тима, який хоч і був переконаним українцем, проте завжди намагався зрозуміти позицію іншої сторони. Незважаючи на світоглядні розбіжності, у побуті обидві групи депортованих об'єднувала спільна травма акції «Вісла» і підозріле ставлення комуністичної влади.

https://zbruc.eu/node/114855?fbclid=IwAR3yOvJqOgq-bC_nzzOQ11NhKIPyYvV5w3P7VKhsQF1wQkagNrdFH4nh8o

М'ясиці перед Великим Постом закінчя

ТЕКСТ ІВАН ПЕЦУХ

Коли під'їжджають під хату молодого, хата замкнена. Свашки, дружки та гості співають під дверима:

Отвор мамойко врата,

Кед єс невісті рада.

Ци рада, ци не рада.

Отвор мамойко врата.

Староста стукає до дверей. «Хто там!»? Питають.

«Це ми свої. Вчора від вас пішли, пару синові глядати, гнеска з молодичцом ся вертаме». «Добре!» – двері відчиняються.

Батьки молодого вітаються з невісткою. Дружки вносять скриню з віном. Батьки запрошують гостей до хати, просять сідати до стола. Ставлять горілку та їжу. Гостина іде до пізного вечора. Співають та танцюють.

На кінець весілля староста складає подяку за гостину, бажає молодим щастя та Божого благословення. Наступної неділі, в дома молодих, справляють поправини. Приходить староста, свашки, дружки, дружки, родина та сусіди. Гостяться та співають пісень на честь молодих.

Писанки, драпанки...

ТЕКСТ АННА БУКОВСКА

Об'єднання українців у Польщі і Об'єднання лемків – управи гуртків в Гожові і Любуський музей ім. Яна Декерта організували 50 Загальнопольський конкурс писанок ім. Михайла Ковальського.

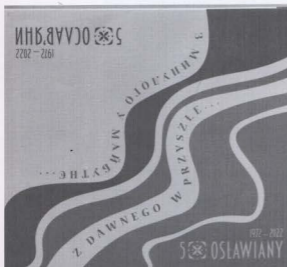
Результати конкурсу проголошено 2 квітня в «Білим Спіхлежу», де міститься музей. В конкурсі взяло участь 65 авторів, котри прислали 322 писанки. Жирі конкурсу признало перши нагороди в ріжних техніках: Агнесці Сьольсецької, Дороті Грабець, Мажені Мазур, Ягоді Насталі. Лауреатами конкурсу сут тіж: Олександра Швейковска-Беліца, Барбара Павлица, Анна Кунцік, Тереза Драпала, Адам Ласота, Пйотр Шафраньскі, Люцина Яцек, Кристина Заграбска.

Засновником конкурсу иши в 70 роках ХХ столітя бив Михайло Ковальський (13.11.1924 – 14.04.1999), колишній студент Української Вчительської Семінарії в Криничі, примусовий робітник в Німеччині, еден з організаторів УСКТ на виселенні, секретар Воевідського правління УСКТ в Зеленій Горі, голова Воевідського відділу ОУП в Гожові Влпк. Бив засновником і першим головним редактором квартальника «Ватра», делегатом шитких з'їздів ОЛ і Всесвітніх Конгресів СФУЛО.

Гіднима заступиками Михайла Ковальського сут невтолни організатори і члени конкурсовой комісії, а особливо др Мирослав Пецух, Лідія Сьвятківска, Ірина Стирна і Лідія Дзьобко.

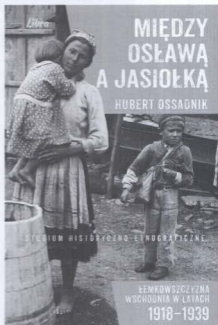

Писанки Ренати Габло – Шептак

«З минулого у майбутнє»

Так звучит наголовок нового диску «Ослав'яні». І справді є то подорож в часі, подорож десятиліттями, бо і сам диск мокрянського ансамблю бив створений з нагоди ювілею п'ятдесятиліття існування. Ансамбль заснований в далекім 1972 році над річком Ославою довго казав нам чекати на свій новий диск. Та на мой веру, вартало чекати! Коли зачнемо слухати «З минулого у майбутнє» першими звуками витає Вас пісня «Гори селом іду» (хоцки по правді, сьвіт гнеска ставлять на індивідуальніст, тож хто велит Вам слухати першу сьпіванку з диску на початку?). Є то пісня барз динамічна і бодай єдна з найулюбленіших в самим ансамблі – бо якшто ся не помиляю годен сй почути на кожным концерті. Потім юж іде переріз шиткого што наше – найдете на сьдечку таки «евєргрінні» як «Дунаю, дунаю» чи «Гори наши», брати-руснаки з другой страни Бєскада («дарували» на диск («А я така дівочка» чи «Ей, гой тіл-тілі-тілі»), а з далекой (лем подля географії!) України почуте медже інчима «хали козаченьки» і чудове («Копав, копав криниченьку»). Сут навіть довги колечка-в'язанки сьпівнок: само єдно «Колечко» і «Сопілка з верховини». Отож подорож з минулого у майбутнє з «Ослав'янами» буде для Вас різноманітною і кольоровом!

Міędzy Ослаwą а Јасіолką. Łemkowszczyzna wschodnia w latach 1918-1939

Hubert Ossadnik Studium historyczno-etnograficzne, Rzeszów 2023.

„Jest to przede wszystkim pierwsza monografia poświęcona dziejom wschodniej łemkowszczyzny w okresie międzywojennym. Wykorzystanie w badaniach mało znanych kwestionariuszy sanockiego Inspektoratu Szkolnego z połowy lat 30. XX wieku pozwala nam widzieć wieloaspektowy świat łemków oczyma ówczesnych nauczycieli wiejskich, wprawdzie przede wszystkim już Polaków, ale przecież znających środowiska wiejskie i – może poza sferą polityczną – oddających wiarygodnie realia tego czasu” (z recenzji prof. dr hab. Rostysława Żerелика). В книжці читач однайде інформацію про територію, етнічно-релігійну структуру населення східної Лемківщини в міжвоєнний період, суспільну активність, еміграцію. Дуже уваги приділено матеріальній і нематеріальній культурі, календарним і родинним обичаям, народному обличчю. В анексі поміщено деталні описи весіля з Комачки. Книжка містить в собі багато фотографій, часто печатаних перший раз.

Події в Антоничилці

ТЕКСТ НАТАЛІЯ ГЛАДИК

21.01.2023 р. Іде зьвізда чудна — межепокілінкове різдвяне спітканя в Центрі Антонича. То початок шторічного, культурного календаря подій в Антоничівці. Богатий і смачний програм колядування притягнув дуже люди з наших околичних, лемківських сіл. Било нас так дуже, же мало зме ся не помістили. Було кісно, але родинні і весело. Підчас колядування виступила: Юлія Дошна і Мирослав Богонь, Дитячо-молодіжний фольклорний ансамбль «Лемківський перстенюк», Дитячий молодіжний ансамбль «Барвіноку» з Кракова і наши спеціальни гості зо Львова «Молода Лемківщина». Крім того можна било почути доповідь др Вікторії Гойсак о лемківських різдвяних звичах і обрядах. На кінець найсмачніша частина того вечера - різдвяни страви од пані Анни Добровольської з Кривої. Прібували зме: кутю, кесельціо і голубці. Але то ищи не кінець. Несподіванком як для організаторів, так і для учасників того вечера бив виступ пані

Марії Губали — нашої горлицької пані старости! Пані староста в дуєті з паньом Юлієм Дошном сьпівала лемківски колядки. З несподіванком прийхала тіж «Молода Лемківщина» - Наталія Кухар піднялася організації короткого майстер-класу сьпіву для присутніх. Гости могли тіж почути о новім проєкті Об'єднання лемків, який зовеса «Лемки то ми» - писали зме о ним в попередніх номерах «Ватри».

24.02.2023 р. ЛЕМКО Fashion і мотузкова краса

Подія ЛЕМКО Fashion є постійним, варштовим елементом культурних стріч в Центрі Антонича. Кожного рока жінки і молоди дівчата вчата робити дашто нове. Робили зме юж кривульки, бранзолети і кулчики ріжними технікама, аж прийшов час на плетєня намиста з мотузка. Як тото зробити вчила нас Агнешка Барщ-Білиця, досвідчена артистка і дизайнерка. Што цікаве, таке намисто плелось на палцях єдної руки. Якшто не дасте віру - пізрийте на фотографії!

а што чути на Антоничівці

18-19.03.2023 р., Якія си засьпівам...
Варштати білого сьпіву

Дитячо-молодіжний фольклорний ансамбль «Лемківський перстеняк»

Вдруге в Антоничівці мали місце варштати білого сьпіву, які проводив Вітольд Козловскі з вроцлавской фундації «ОВО». Што то за рід сьпіву і чи кожен годен так сьпівати?

За давнім, мож речі, первісним принципом кожен з нас сьпіват білим голосом. То природній звук з середини нашого тіла. То сьпів який не підлігат жодній ошні, то гідні часу присвячати на ріжні вправи. Як гварит пан Козловскі – кожен добрі сьпіває, злі є, як чоловік перестас.

Закая дійдеса до обробки і вивчяня конкретной пісні в рамках варштатів, то гідні часу присвячати на ріжні вправи. Робится тренінг диханя, видаваня звуку, так жеби розогріти своє шле тіло. Жеби відчути і зрозуміти одкаль тот звук виходит і як розходить і вібрує в нашім тілі. А пак зачинаме сьпів. Як бесідував ведучий: «Інаше тіло є як інструмент, закая зачнеме на нім грати, треба го підрикувати».

Варштати білого сьпіву

Волонтер Тетяна Скоромна передає ОЛ подяки за гуманітарну допомогу Україні

Мотузкова прикраса

Дитяча сторінка

Зайчикова пригода

Ішов зайчик крізь лісок,
Ніс торбину писанок.
Вийшов зайчик на горбок,
Зачепився за пеньок.
Покотились на всі боки
Зайчик, торба, писанки.
Налякався зайчик: «Ах!»
Заховався у кущах.
Вийшли діти у лісок,
Назбирали писанок.
Залишили в лісі сміх,
Щоб радіти зайчик міг.
(Ніна Мудрик-Мриц)

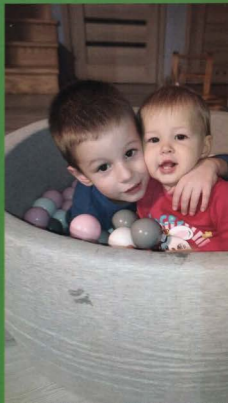
1. Покольоруй великодній малюнок

2. Допиш під кожним кву слова, яке зоб

4. Як лемківски ді весня

малюнком першу бу-
ажене на малюнку

и проводять перши
и дни?

Настка (5) і Люба
(3) Бортничак
зо Сьнітніці
суть зрихтувані
би сідати до
великоднього
стола. Дівчата
порозставляли
таніри і будут
ділитися свяченим.

Екіпа бетярок з
Лоси, Коросна
і Криниці не
марніє часу!
Оленка (3)
Барнат, Зузя (4)
Баняс, Маґда
(10) і Наталія
(13) Сьвятківски
прикаршають
бабини хідники.

Михайло (5) і Зузя
(1) Пастирнаки з
Бліхнарки фурт ся
бавлят і проводять
час в своїм
весняним басейні.

Дарко (3)
і Емілька
Колодїйчики
(1) чекают
великоднього
заячика.
Чи ходит
він лем по
Маластові?

Ленка (2) і Надія
(6) Колодїйчик
з Зеленої Гори
глядають перши
знаки весни
над озером.
Квітків іщи не
позбєрали, та
подарилося
познайомитися
з качатком.

**А як Ви проводите той час? Пересилайте
свої фотографії до редакції. Радо будеме
їх публікувати!**

16 Мала мрія, великий концерт

Ведучий Григорій Суханич и Фогаш

ГРИГОРІЙ СУХАНИЧ

В серпні 2022 року мав см нагоду віхати до прекрасного села Хмельова (або, як то говорят стари руснаки – «до Комлоши») – є то стара, мадярска назва села). Там зустріли зме ся з Мар'янном Железном – для нашого Радіо Лемко рихтував см передачу о новім цедечку Мар'яни. І так помедже словами повіли зме собі, же добри би било зробити дашто корисне разом (хошки треба повісти, же юж раз співпрацювали зме при третім диску «Сьпівів нашого роду»). Таким бив початок малої мрії.

Криницький хор „Благовіст“

8 січня 2023 року, в другий ден Різдва Христового, в греко-католицькій церкві сьв. апостолів Петра і Павла зібралося веце як 200 осіб. Нагодом бив... концерт видуманий і вимріяний піврока скоріше. Для зобраних виступили: Мар'яна Железна з «Фогашом» зо Свидника і «Благовіст» – місцевий греко-католицький хор. Разом принесли гостям концерту 80 минут переповнених колядами, віншуваняма і маїюм Різдва. Хто не прийшов – міг послухати ретрансмісію на хвилях Радіо Краків. Цілу реляцію найдете тіж на ютубовім каналі Об'єднання лемків – під матузком <https://tinyurl.com/ycsycanu>.

Концерт не мав би місця, кеби не підтримка Фондації ПЗУ і праця організаторів – криницького кружка Об'єднання лемків і греко-католицької парохії в Криниці. Зато, користаючи зо шпальт Ватри, хочу сердечні подякувати Єві Сьвятківській, Яцкови Станискому, Іванови Ковальському, о. митрату Івану Піпці. Дякую, бо знам же без Вашої праці концерт «де зьвізда чудна» не бив би так успішним і прекрасним. Надіюся, же то не останній такий концерт в Криниці.

Коли на початку 2020 року рихтував єм до нашої «Ватри» статтю «56 років чеканя», ані-м думав, же наступну таку статтю прийде писати аж о три роки!

ТЕКСТ ГРИГОРІЙ СУХАНИЧ

В статті «56-років чеканя» описував єм як коляднична група Об'єднання лемків ходила з вертепом по Зиндранові і околицях, по регіоні двє 56 довгих років не ходили наши колядники. А потім прийшла пандемія, і вертепову діяльніст треба було сперти на 3 роки. Одгаль і наголовок той статі, а і думам же правильно буде описати наше колядуваня в 2023 році користаючи зо схемату тексту, який прийняв єм в статті печатаной в номері 109 «Ватри». Отож перед Вами колядниче «кю-енд-ей») („Q&A“ – по-англицки «questions and answers» – себто питаня і одповіди)

Одкаль биля колядники?

Криниця, Лося, Розділя, Тильова, Вільхівець, Новий Санч, Горлиці, Перемильш, Краків, а до того Україна і далека Гамерика. Так як сценарій дійства є різноманітний, так і люде які несут радіст по домах.

По яких селах ходив вертеп?

Гев мащійка зміна, отож все ходили зме по селах – по польській і словацкій стороні Бескида. Того рока ціли два дни присьвятили зме би обийти місто Криниця, хоцки юж тепер видно же то мало, треба би 3, як не 4 дни!

Чи колядники збиткували?

Є, збиткували, бо яке то колядуваня без збитків? Найвеще сьміхів робили Жид з Чортом, та і Пастирі з Дідом добували свої три копійки. Найголовнішим є, же жодна газдиня не виганяла мітлом колядників з хати, отож збитки нікому шкоди не принесли.

Чи вартас ходити з колядом?

Все вартас принести людяма усьміх і радіст, а юж найбарже з нагоди празника Рідва Христового. На сесе питаня найліпше одповіст відео, яке зрихтував наш колядник – Марко Лишич. Глядайте фільм «Коляда на Лемковині» на ютубовім каналі The American Lemkol

Што колядники роблят з зобранима пінязмі?

Кожного рока колядники пінязми передавали на потреби місцевих православних і греко-католицьких церков, і тепер зас зміна – бо шитко што подарилося зобрати – 5300 золотих – передали зме на лікуваня одного з наших колядників.

Хто допомагав при організації?

Якшто пильно ся призерати і міркувати, то годен повісти же пів Криниці і околиці! Єва Сьвятківска, Іван і Софія Ковальски, Ярослав і Катерина Макухи прийняли колядників до себе на ніч. Богдан і Михайло Сьвятківски допомагали возити вертеп по найдаальших куточках Криниці. Марія Криницка зрихтувала колядників гостину так добру, же не зната было чи ти далі, а може лишитися юж до кінце дня. Петро Баняс працював ціли два дни як права рука режисера, а Тома Дошна полагадов лахи і інци атрибуту для пастирів і царів. Засе без Любомира Гойсака і його акордіону колядничій сьпіл не бив би рівний і громадний. Найголовнішим є того, што кожен знає – вертеп то наше спільне діло і «дітина» – отож старамеся о нього шитки.

Чи будеме іщи колядувати?

На риторични питаня ні потреби давати одповід. Знам, же учасники вертепу одповіли би: «Де і коли мам приїхати?»

Хоц нас дуже, всядиь ся змістиме.

В порогах Лігницького ліцею

ТЕКСТ АДАМ ВЕВ'ЮРКА

Від віків українська пісня це двері до української культури та України. Коли не співємо, ці двері є закритими, та дякувати Богу кожне покоління від віків співає. Також після акції «Вісла» люди не забули співати. Що правда зовсім іншої настрої був в тих піснях коли люди йшли в вагонах, коли починали жити («на заході») в хатах без вікон та дверей.

Пісні також були і є важливі для нашої школи у Лігниці. Це були («шлягер»), які починали та закінчували кожну вечірку, уродини, іменини, екскурсії чи просто співи на сходах в гуртожитку чи то на вулиці Хойновській чи Панцерній. Про неофіційний гімн школи, про відому пісню («Наша школа, наша школа міститься в Лігниці») можна прочитати в 2 № Ватри за 2021 рік. На улюблені пісні дивлялось трішки також з перспективи перших випускників, тобто з часів коли моя покійна мама Ірина Найка була ученицею нашого ліцею. Вона навчалася в роках 1965-1969. Мені як малої дитині багато говорила про нашу лігницьку школу - «нашу тж лемківську» - і такою оця школа все була в її серці, а і в моєму є лемківською до сьогодні.

Першою піснею про яку згадувала моя мама і яку дуже любили співати учні це пісня «Рушив поїзд в далеку дорогу». І тут пригадую собі урок української мови, в залі номер 38 тоді при вулиці Панцерної. Пан професор Іван Співак казав «В літературній мові є потяг. Поїзд це русицизм.» Думаю що сила пісні збереже однак слово («поїзд»).

Пісня «Рушив поїзд в далеку дорогу» це не тільки історія - це сучасність. Отже вона народилась у Бахмуті, в місті де сьогодні ідуть тяжкі бої, в місті де

воює мій друг Святослав Бойко - лідер гурту «Широкий лан», котрий концертував у Лігниці 18 лютого 2020 р., збираючи пожертви для України.

Автором пісні «Рушив поїзд в далеку дорогу» є відомий український письменник-поет Володимир Сосюра. Він народився на Донеччині і як сам писав : «Щастя, що я українець, що я син моєї прекрасної і трагічної нації!» Він служив в армії Петлюри, пізніше був використаний через радянську владу. Коли читаємо його вірші та дивимось на шлях життя знаємо, він став в'язнем своїх думок та життя в світі комунізму. А нам залишається як творець пісні «Рушив поїзд в далеку дорогу» і як свідчення цього, що Донеччина, в тому числі і Бахмут, це наша Україна.

Рушив поїзд в далеку дорогу,
Сколихнувся вагон і поплив.
І останній я раз подивлюся
На все те, що так щиро любив.

Ти сумна на пероні стояла,
Вітер коси твої колхив,
На очах в тебе слези блищали,
Ти ридала, я важко зіхав.

Коли поїзд в гаю загуркоче,
Пригадаються знову мені
Звук гітари у місячні ночі,
Поцілунки гарячі твої.

Вже минув давно рік з того часу,
Як смереки шуміли в гаю,
Ти схилилась до мене на груди
І тихенько шептала: «Люблю».

Вчителі та учні ліцею 1968р.

Хвилина з минулого

част 5 ТЕКСТ АДАМ ВЕВ'ЮРКА

І ту помалу входиме в час, коли стрико почав кавалерувати і ходити на забави. А ходив по забавах наших і польських, бо на них ціж була наша молодь. Найвекши наши забави би́ли в Лігниці на вулиці Лонковій. То було місце, де наша молодь пізнавалася, а старше покоління з надійом вірило, же там їх діти найдут собі свою жену чи мужа. І так би́ло! Зато наши люде з сіл спід Лігниці, а і з далеких стран приїжджалі на тоти забави. Стрико з усміхом все повідав: «Найгірше то було там гойти, бо так було тісно. Хто гвоیشов то юж чувся щасливий та не думов навіть о вільним кресель чи талерику!». Стрико барз ся дивував, же гнеска молодь так дуже потрібує на забавах, жеби ся добрі бавити. Але і ціж повідав, киваючи головою, же тепер інчи часи і все іде допереду.

Стрико ходив по інших наших забавах, які би́ли в Ярошівіці і Лїсць. Всяді там видів почути єдности і радости з того, же наше не пропало. Інакше би́ло на польських забавах. Наша молода кавалерка (на Заході) юж куж зв'язалася з польськом кавалерком. Би́ло то переселенці переважні з центральної Польщі, але і тоти котри вернулися зо Сибіру, межде інчи́ма хлопчиска з родини Міґала. Тоти поляки ставалі все за лемками на забавах коли би́ла битка. А битки би́ли лем втовди коли наши хлопці прийшли на забаву, бо як то - лемко-українець наважився прийти на польську забаву? І ту поляки з центральної Польщі ставалі по страні нашой кавалерки. Колі зналі, што поляки шикують битку, остерігалі штоби наши хлопці не ішли, а коли би́ла битка все ставалі по страні наших. Тоти битки не все кінчилися добрі. Приятельом стрика бив поляк Павнук. Мав зо два метри росту. Шитки боялися його, хоцки то бив барз спокійний человек. Все на польських забавах ставов по страні стрика і наших хлопців. Колі шикувалася битка бив при лемках. Поляки боялися го, та до часу. Раз на забаві вдарили Павнука цеглом в голову. Од того часу приятель стрика куж не мав здрав'я, а по якисим часі бив спаралізуваний.

Колі приходила субота стрико, так як і шитки хлопчиска глядав забави, на якій можна (по-кавалерувати). Так по правді, хоцки забави би́ли польски, то все приходили там і лемки, рідше лемкинї. Родиче барз стереґлі того,

жеби їхні дівки малі добру славу, і жеби ніхто («беле-який») не трафився за зятя, а не дай Боже жеби бив («несвій»). І так стрико з кавалерком пішов на забаву до Рокиток. Шитки наши юж на початку забави чулі же штоси, а може хтоси ся на них рихтує. Хлопці на той саї трималися разом, але і то не втримало нещастя. Стрико ани не знав коли зачалася битка. Лем чув, як хтоси зо заду підходить і ножом пребият і йому рамено, почув лем біль, взрив кров, котра потекла з рамена, а потім стратив тямю. Тото взрив вуїко Васько Шаршонь, скочив на середину саї, перевернув стіл, вирвав з нього ногу і почав як наши люде повідают («кропіти») тих котри наближаліся до лежачого стрика. Наши хлопці взяли лежачого без тямі стрика і винесли на повітря, та стрико того юж не пам'ятав.

При помочи приятелів стрико дійшов до хижки мийой тети Ольги Хрущ (з роду Єдинак) з Новівси, котра обв'язала йому руку і повіла, же рука ся загоїт. Стрико не раз мі вказував тоту руку і язву, яку лишив ніж. Тота історія вказує, же з єдної страни втовди би́ла битка лем про то, же наша кавалерка прийшла на польську забаву, а з другої страні - же наши молоди люде все себе боронили. І з того стрико бив гордий....

Для Новівсян як і для шитких лемків важливі би́ли рідни Гори, та не лем. Важлива би́ла церква, материнська мова, традиція, родини зв'язки. Важний бив ціж і ліс. Колі новівсяне взрїли на кольонях Заменіце, Ярошівка, Михайлів чи Патока-Модда красни ліси то кус почали чутися як в Горах межде смереками і ялицями, хоцки ялиці на заході не маш за дуже. Колі надійшла можливість праці в лісі, наши люде скоро голосилися до той роботи. Няньо стрико Петро зо своїм швагром Васьком Шаршоньом ціж пішли на тоту роботу. А стрико їм помагав, хоцки по правді стрико юж не «розумів» ліса, йому в серці барже лежала кузня. Але стрикові барз ся в праці в лісі подобала єдність межде нашими людьми. Хлопі при солонині і не лем, кус понарикалі на жени, кус пригадалі собі житя в Горах і колі солонина ся скінчила з усміхом - же не є іщі так зъя - далі стиналі і різалі дерева. «Нїт Гр, та хоцки маме ліс» - повідали.

Колі кузин стрика, а мій уїко Петро Гойняк, котрий бив гайовим на Патоці стинав смерека на свята, довго все ходив по лісі, виберав такого штоб не «скалічити» ліс. Стрико не міг зрозуміти чом Петро так робит і повідав: «Петре та то шитко єдно». А Петро відповідав: «Павел ти подумай, як довго росте ліс. Треба мати пошану і дбати про нього». Думал што тота пошана новівсян як і шитких лемків до лісів від покоління дарувала добро, богатство,

але і почути зв'язку лемків з природом. Хоцки може стрико не чув такого сильного зв'язку з лісом, але все знав, як вдарити дерево сокиром, жеби розщепити його та не вдарити в сук.

Люде на кольонії Заменіце жили штоденни-ма справами, але цікавіліся тим, як польська комуністична влада смотритися на лемків. Стрико барз любив мого діда зо сторони мами - Йосифа Найку, який газдувал разом з бабьом Янком (з роду Єдинак) на колонії Заменіце. Любив його за повагу до життя і мудріст. Сусідами їх билі м. ін. Бреяне з Тиача. Дідо дістав комуністичну книжку о Лемковині з часів війни. Все там його дивувало, бо опис няк не пасував до того што він памятав з Гір. Та ба, то било як з іншого світа. Єдного дня взяв тоту дивну книжку та заклівав до себе сусіда Бреяна та ся зьвідав «Сусіде повідajte мі, як то уповці в Тилчі катували наших лемків?»

І вказав книжку де била подана дата той події. А сусід Бреян зденерований відповів дідові: «Яки уповці то билі убовці! Так білі наших хлопців, же якби люде ідучи з церкви не зробили рабану то би їх закатували». Історія повинна любити правду, але на жаль так не є.

Зрада не знає границь. Зрада нищить та болит найбарже. Нова Вес то било село практично лем лемківське. Било бодай 3 родини польски, котри і так гадали в селі лем по-лемківски. Єдном родином била родина дорожників. Він бив з віку стрика, хоц стрико його за барз не любив. В селі люде його любили, повідали о ним «свій». По акції «Вісла» він як поляк ся ліщив і все новісьяне думалі што в ним мают зв'язок з селом та просто вірили йому. А він хотів жеби вірили...

По пару роках прийав на західні землі. Шитки новісьяне раділі, же хтоси з новісьи прийшов. Щиро гостилі, частувалі та все дарувалі добро. Думалі - він як свій...

А він доносив, підводив. Припоминам собі, як дідо Йосиф оповідав, же дорожник розповів на кольонії Заменіце, як то лемки на Патоці вкрали йому скоряни рукавиці. Дідо накричав на нього як може так гадати та ширити непорозуміння межде лемками, в тим межде новісьянами. По тих «відвідинах» дорожника «на заході» юж ніхто з новісьян йому не вірив і ніхто не хтів з ним нич мати вспільного.

Для новісьян як і для шитких лемків все важлива била віра в Бога. А тоту віру по правді однаходилі в рідній східній традиції. Та што било робити на заході колі не било наших греко-католицких священників та нігде де відправляно літургії. Што правда старше поколі-

ня не боронило молоді лемки до костела, хоц кус лякалося, жеби молоді ся не сполячили. А саме старше покоління ся бояло што перед смертю юж ніколі не висповідують в свого єгомосця. Так само думав і терпів з той причини дідо стрика - Спіридон Шаршонь. Але Бог подорувал дідові Спіридонові нагоду сповіди в рідній мові.

А било то так: дідо десі на кольонії Заменіце почув од наших люди, же «в Качанові» є наш священник (лемки Хоцянів називалі «Качанів»). Попросив він стрика штоб завяз його ровером до нього. Стрико взяв діда на раму ровера і поїхав з ним до Качанова. Било то понад 10 кілометрів. Разом найшли плебанію де наш священник працював як римо-католицкий ксьондз. Тим священником бив парох Сьнітниць Карел Король, якого з родином (жена Єва, дівка Лідія і син Миколай) депортувано в околиці Хоцянова.

Отець Карел Король народився в 1878 р., рукоположений в 1904 р. Працював в Дрогобичу (1904-1908), Самборі (1908-1924), Криниць (1924-1935) і в Снітниці зо Ставишом (1935-1947). Дідо Спіридон з вельком віром та щасливим висповідався а на конец священник просив діда Спіридона та стрика, штоб нікому не повідали о ним. До гнеска його могила є на цмитарі в Хоцянові і на жаль ніхто про тот гріб не дбає.

далі буде...

Нова Вес - дівча незнане

Не забуваймо ХТО МИ

ТЕКСТ ВАСИЛЬ ШЛЯХТИЧ

Тато. Мої тато. Коли думаю про своє минуле, весь час налітають мене думки – слова висказані моїм татом з великою терпелівістю, з гідним пошани наголосом. Бувало, що наголос був накладений на цілі речення, не тільки слова. Воно виглядало так. Коли тато хотів підкреслити, що те, що вони у той момент говорять є дуже важливим, їх голос набирив сили і звучав для всіх, як їх слухали гучністю того, що вони тоді переживали. Говорили вони не лиш про своє життя. Говорили про життя села, в якому родились вони, їх діди і я, а також про життя та історію нашого великого народу. Хоч вони закінчили тільки початкову школу, про своє, про наше, могли говорити цілими днями, а ті, що їх слухали захоплювалися їх мудрістю, вмінням їхнього оповідання.

Слова мого тата тепер, коли їх нема, коли їхнє тіло лежить у могилі біля тіла моєї мами і бабці на чужій піщаній землі, набирають іншого змісту. Часто роздумую над нещасним, а все таки повним віри і надії їхнім життям. Щойно нині стаю спроможним зрозуміти деякі їх рішення. Моє відношення до них стає ще більш позитивним тепер, коли їх вже нема.

Коли у 1958 році померли мої бабка, мама мого тата – Марселя Шляхтич, тато замовили і поставили на могилі пам'ятник. Хто не знає, скаже, що це нормальне, бо він такий, як всі інші на околицьніх гробках. На всіх написи польськими буквами (бо тоді тут на чужині в тамті часи важко було відважитися на написи на пам'ятній дошці кирилицею), на всіх до хреста, який очолює пам'ятник є прибитий розп'ятий Ісус. Але тільки на пам'ятній дошці моєї бабці є написане «UŁ UŁOCH - w Ułuczul», тобто народжена в Улючі.

Улюч. Село моїх дідів і прадідів. Село моїх батьків. Моє село. Наше село. Село, в якому стоїть по нинішній день найстаріша деревна церква на нинішніх землях Польщі, які є етнічно руськими, тобто українськими.

Вона побудована у 1510 році. Нещодавно наші люди відзначили 500 роковини її побудови. В тому ж Улючі народився отець Михайло Вербицький – автор мелодії до нашого народного гімну «Ще не вмерла України» (хоч і нині є такі, що пробують довести, що він народився в Явірнику Руському, бо там був хрещений...)

Хоч правду кажучи, коли я народився, Улюча вже не було. Про все це знаю від батьків, які говорили про своє, а з часом і моє минуле, а також з прочитаних книжок на що тему. Весною 1946 року, на наше свято Вознесіння Господне прийшли поляки і спалили наш Улюч. Ні, не в один день. Приходили тричі поки майже дощату його не спалили. Село, в якому було, як то батьки говорили, біля 400 номерів (тобто хат, або родин) перестало існувати. Село, в якому мирно жили до 1946 року українці, поляки і євреї. Перестали існувати млини і тартаки, а було їх по кілька. Лишилось тільки кілька хат, в яких залишилися поодинокі мішані українсько-польські, або польської родини. Залишилися дві церкви. Нову церкву у 50 роках поляки розібрали, тобто знищили. Як розповідали батьки, у тамтой час тільки вітер танцював на попилах села і розносив, мов поштар листи, попіл і дим зі спалених хат. Боже, скільки то разів батьки і родина та односельчани, коли говорили про своє горе, я бачив, як їхніми лицями пили сльози. Бувало, що дитячими руками я витирив їх, а з часом плавав разом з ними. Коли я dorostав, став з більшою любов'ю і зацікавленням прислухуватися всьому, про що говорили батьки, бабуся, улючани. З кожним днем був спроможний краще їх розуміти і вписувати в пам'ять все те, що вчу. Нині, не тільки своєю, а і їхньою думкою і любов'ю, вертаю до свого Улюча, з якого мене з батьками та односельчанами у час ганебної і злочинної Акції «Вісла» насильно в жорстокий спосіб викинуто на західні землі Польщі біля міста Зелена Гора (Zielona Góra), щоб спалчити. Не спалчили! Наша любов до свого рідного була сильніша від їхніх задумів. Не були в силі вирвати з мого тіла душі, яка залишилася при своїй східній вірі, при батьківській мові, при любові до свого рідного... Ми є! В нас є сини і внуки! І тільки від нас буде залежати, чи ми БУДЕМО! Я впевнений, що так. Якщо завіriamo своїм батькам, якщо з молитвою підємо до Всемогучого Бога у свої церкви, а там мовою батьків будемо молитися - МИ БУДЕМО! Нині маємо Вілну Україну, яка знає, що МИ Є! Вона є запорукою нашого буття.

З Богом УЛЮЧАНИ!

З Богом добрі люди!

З Богом Україно!

БУДЬМО!!!

Семан Трохановські гродився в селі Бовцарйова на Санничівщині. Прийшов він на світ 15.02.1823 р. в хижки ну 51. Бив сином льька (1798-1847) - учителя, рильника, і Єви (1803-1870), дівки Данька Трохановского (1757-1807) і Марії (1762-1821) з дому Астрябської, з Бере-ста. Євка може била наймолодшим дзецком, ей родиче Марія і Данько Трохановски мали хибаль 10 діти. Родичами льька били Михав Трухановські (гмер пред 1842р.) і Варвара (1757-1842) з дому Дубец, родом з Фльборинки. Єва і льько мали хибаль 7 діти, а Семцьо бив з них найстарши.

Семан Трохановські бив потомком Івана Трухановича, котрому в 1531р. польські король затвердив купно шолтиства в селі Бовцарйова. Тото село било гніздом Трохановских. В роках 1777-1782 мешкало в Бовцарйові, в 11 хижках, 13 родин Трохановских, в тим 11 родин било шолтисіх. А пред другим світовом войном мешкало гин од 17 до 21 родин Трохановских. Дуже з них преселилося в липци 1945р. до УРСР, до Кіровоградской области, разом з інчима бовцарянами і батюшком. Вийхали дві треті села, в тим Трохановских 10 родин і пару осиб з інчима родинами. Серед них бив Михав - син Семана, з родином свойого внука. Понад 60 осиб з Трохановских опустило втовди Бовцарйову. Пізніжше в Україні хибаль найвеще їх мешкало в реїоні місцевости Козова на Тернопільщині.

В часі одлусту-кермшчу, правдоподібні в Чірчу за Мушином, або в інчі одлустові греко-католицкі місцевости, Семан яко 18-літній хлопчиско одбив влукам-поривачам вкрадене дітя. Влуки по осьліпіню, або інчим окалічню, уживали діти до жебраня. Било то дзецко з Білічн, називалося Марися Ізбьянська.

Семан закінчив три класи гімназії, а потім Дяко-учительскі інститут в Премішлї. Довгі роки бив дяком і учителем в свойім селі. Можливе, же вчив тиж в інчнх сельских школах.

В 1850р. Семан Трохановскі оженився з спомненом перше Марисьом Ізбьянском. Марися тиж походила зо шолтиськой родини. Била дівком льька Ізбьянского і Юстини, дівки льька Кописьянського і Єви з дому Кривак. Діти Марисі і Семана: Марися - 24.12.1851, Ганця - 12.07.1854 (гмерла по двох місяцях), Данько - 28.12.1855, Грегорко - 3.05.1858 (гмер 18.08.1860), Ганця - 17.02.1861, Михав - 17.11.1862, ... - ?, Ксандер - гмер 20.04.1870 (жив 10 місяців), Ольця - 7.07.1871, хибаль тиж Ладомір. Една з їх дівок видалася може за Павла Коцура з Лавови.

Семан Трохановскі бив першим лемківским послом до Галицкого крайового сейму во Львові. Правдоподібні бив він єдиним лемківским послом выбраним з території Лемківщини до Галицкого сейму в цілі його історії. З руснаків выбраним послом до Галицкого сейму бив тиж, і то дві каденції,

Демко Савчак, котри гродився в 1847р. в Новівси коло Лавови, але вибрани він зостав з округу поза Лемківщином. Били тиж послами в свойім часі інчі руснаки, але они не били вибєрани в округах лем били послами з уряду. Належали до них греко-католицкі владки: Тома Поляньскі, Осиф Сембратович, Севєстор Сембратович, Уліян Пелеш.

Вибори до Галицкого крайового сейму били 4 квітня 1861р. Вибєрано послів на першу каденцію сейму, яка тирвала до 1867р. Семан Трохановскі зостав вибрани з велиького сельського выборного округу - Санч, Грибів, Цєнжковіце. Голосували на него тиж і поляки, бо до того округу входили польскі міцно залюднєні села на північ од Грибьова. В тим округу вибєрано єдного посла. В сельских гмінэх Галичини вибєрано 74 посла. Право голосу мали повнолітні мужчини, котри платили річні податок в окреслєні високости. С.Трохановскі бив в незгоді з панами і тото подабалося виборцям з руснацких і польских сіл. По виборэх поляки оскаржили його вибір. Реклямації били зо сторони польских паньских послів. Сеймова мандатова комісія вперто старалася поставити під сумнів правомічність вибору нашого посла, але нескучачі. На сєсії в 1863р. визнано його повновџиня.

В перших роках існуваня Галицкого крайового сейму послами до него било, разом з нашим послом, двадцєт двох українских селян. Семан Трохановскі активні діяв в сеймі спільні з інчима українсьима послами. Разом з ними активні боровася о впровадженя до шкіль навчаня на народні рускі (українскі) мові і за рівноправність вшитких народив. Бив членом Руського клубу. Активні діяв в сеймі без сепаратизму, разом зо вшиткима русинсьима послами. Можна о тим прєконатися з архівних сеймових документив, які суч в бібліотєці Ягайлоньского Університєту. Єст там о Семані Трохановским пару коротких гзадок, але мали они велиькі одру. Наш посєл боронив народнє шкільництво на Лемківщині з «руском мовом» навчаня. В сеймі виповџався не по польски а іпо вому! Знимка Семана била заміщєна пред другим світовом войном в калєндари товариства «Просвіта», а репродукцію знимки замістило Нашє Слово в нумєри з дня 31.08.1980р.

Семан Трохановскі стартував тиж в наступних виборэх, але не зостав вибрани (вибєрано старшого о 5 років польского рильника, котри мешкав парунадцєт км од Бовцарйови), бо встєкі вступували против него консерватисти і адміністрация. Гмер в 1890 році. По роках кандидатом до Галицкого крайового сейму бив його син Данько, котри на Русаля в 1882р. оженився з Марисьом Поляньском. Мешкала она за Бовцарйовом на другим селі, в Полянэх. Походила зо старого роду єгомосьців. Данько Трохановскі, будучи вїйтом Полян, пред першом світовом войном, кандидував до Галицкого сейму во Львові з Українско-руско народной демократичной партії.

ТЕКСТ АДАМ ВЕВ'ЮРКА

Святий Орест

Правдивий лікар лікує не лем тіло, але і душу. Лікарем для котрого було важливе здоров'я тіла і душі другої людини бив святий Орест. Ім'я Орест по-грецьки (Ὀρέστης) значит (той што стоїт на горі). Частіше було вживане на заході України, а тепер стає популярним по цілій країні. В інших країнах світу є інша форма того імені - Орестес. В побуті наши люде повідают: Орестик, Рестик, Орлі, Орлик, Орісьо.

Ореста в історії найскоріше знаходиме в давньогрецькій міфології. Найбарже відомий Орест з тих часів є пов'язаний з історієм троянської війни, він є сином Агамемнона і Клітемнестри.

Запрезентую Вам постать святаго Ореста, який жив в кінці третього століття в місті Тіана в Кападокії, за часів імператора Діоклетіяна і бив відомим лікарем. Цісар Діоклетіян почав пересьлідувати християн і наказав Максиму, який очолював армію, жеби почав викорінювати християнську віру, водити перед суд і вбивати християн. Єдним з перших християн, якого було приведено перед Максима бив лікар Орест, котрий не лякаючися, широ визнав християнську віру. Максим пропонував святаму багатства, вшеляєжу славу, жеби тот відмовився від Ісуса Христа. Святий Орест не відрікся своєю віри.

За наказом Максима, Ореста привели в богатий поганський храм і казали поклонитися ідолам. Коли він відмовився, сорок воєків били мученика батогами, палицями, а потім катували огнем. Максим казав жалізом опалювати його ребра і поливати лютим оцтом його рани, а потім сіллю посипати. Орест молився та дихнув на ідоли, які стояли у храмі. Почалася трясти земля, ідоли попадали і розбилися. Шитки повтікали з храму, а коли з нього випровадили святаго Ореста – храм впав, до чиста ся розвалив.

Разгніваний Максим наказав затворити святаго мученика на сім днів в темницю і не давати йому їсти, а на осмий ден продовжували муки. Святаму вбили цвяжки в п'яти, потім прив'язали до коцького коня. Мученик помер в 304 році. Тіло його шмарили

в ріку, яка звалася Фіва. Явився ж на тому місці якийсь чоловік, світлий, як сонце, котрий зібрав мощі святаго, поховав на горі, що біля міста Тіана. Святий Орест не лем повязаний з нашом традицієм през православну і Греко-католицьку церкву, але з нашом історієм. В 1685 році, в Києво-Печерській Лаврі монах Димитрій переписував з стародавнього рукопису життя святаго Ореста і змучений заснув. До нього в сні прийшов святий мученик Орест і показавши глибоку рану в грудях, перерізани у ліктях жиля і перебити гомілки, казав монахові дописати деталі своєї муки, жеби біога утверждена ціла правда. Монах виконав веління святаго Ореста і прославив в письмі Господа Бога і самого мученика.

Гнеска, в час війни, коли Україна так терпін, сут там потрібні лікарє. Лікарє, котри лікуют не лем тіло, але і душу. Бо як лікувати душі людей в Бучи, Ірпені... Думам, же лем може те зробити лікар в якого є віра. Таку міцну віру мав святий Орест. Така віра і святість є гнеска потрібна терплячой, але віруючой в силу правди і перемоги України.

Інфо за лем-часом

з циклю Лемківська хроніка

16-17.12.2023 Олава. Під час різдвяного ярмаку, який проходив під патронатом міста Олава і гміни Олава вирізнялося становище Об'єднання лемків. І так, охочи могли купити лемківські страви і солодкі плячки. Кеселиці з комперями купував кожен, до того були цікаві бесіди о лемках і їхній культурі. Зібрани гроши передано на допомогу України.

7.01.2023 Лігниця. Місцевий гурток ОЛ зорганізував групу колядників, в якій найшлися біженці з України. Некотри з них перший раз вчилися коляд. Перше їх не співали, ани не знали такого звичаю. Група колядувала не лем по Лігниці але й по околичних селах. Прибутки з колядування призначили на допомогу України.

8.01.2023 Криниця. В греко-католицькій церкві мав місце концерт «де звізда чудна», якого організатором бив місцевий кружок Об'єднання лемків. Колядували Мар'яна Железна з «Фогашом» (Словачина) і «Благовіст» - хор греко-католицької парохії з Криниці.

14-15.01.2023 Криниця. Об'єднання лемків зорганізувало колядницьку групу, яка два дні принесила радіст кожній родині, яка захотіла запросити вертеп до себе. Колядники відвідали майже 40 хиж.

21.01.2023 Горлиці. В Антоничівці проходила меджепоколіннява сьвяточна зустріч - спільне колядування.

23.01.2023 Вроцлав. Ярослав Сирник, український історик, який працює на кафедрі етнології і культурної антропології Вроцлавского університету, отримав посаду професора гуманітарних наук за напрямом історія.

29. 01.2023 Київ. На 94-му році життя помер український поет, літературний критик, публіцист, шістдесятник, громадський діяч Дмитро Павличко. Покійний бив автором численних поетичних збірок і літературно-критичних праць. Бив тіж видатним перекладачом – перекладав з англійської, іспанської, італійської, французької, португальської мов, їдишу

і багатьох слов'янських мов. Бив одним з організаторів Народного руху України і першим головою Товариства української мови імені Т. Г. Шевченка. В 2004 році нагороджений званням Героя України за «визначний особистий внесок у розвиток української літератури, створення вершинних зразків поетичного слова, плідну державну і політичну діяльність».

03.02.2023 Варшава. Президент Польщи Анджей Дуда нагородив ієреїв і світських особи – вірних Польской Автокефальной Православной Церкви, які працюють на ниві допомоги потрібуючим, в тим числі біженцям з України. Золотим Хрестом Заслуги – другий раз – нагороджено о. Артура Грабана, золотим Хрестом Заслуги нагороджено тіж п. Марка Масяльского. Бронзовий хрест заслуги отримали: о. Юліян Феленчак, о. Юрій Мокрауз, п. Лючина Рушук, о. Дорофій Савицький, о. Ярослав Щербач.

о. Артур Грабан приймає gratуляції від Войсеха Колярскего

6.02.2023 Перемишль, Вроцлав, Ольштин. Греко-католицький митрополит Євген Попович, владика Володимир Ющак і владика Аркадій Троханівський, підписали і проголосили спіль-

ний Декрет про перехід з днем 1 вересня 2023 р. шитких парохій Перемиско-Варшавської митрополії на григоріанський календар, який стосується до неподвижних (нерухомих) свят. Святкування Великодня і інших подвижних (рухомих) празників в Польщі, подібно як і в Україні, далі залишається згідно з юліанським календаром.

10.02.2023 Краків. В Палаці Потоцких відбулася презентація нової книги Оксани Забужко «Найдовша подорож». Зустріч з Оксаном Забужко провів польський журналіст і письменник Міхал Ольшевскі. Під час заходу фундація «Zuстріcz» збирала пожертви на підтримку України.

20.02.2023 Пряшів. 87 років тому вродився проф. Микола Мушинка, науковець-українознавець, академік - іноземний член Національної Академії Наук України, дійсний член і Президент Наукового Товариства ім. Шевченка у Словаччині, голова Асоціації українців Словаччини. Основними темами його наукових досліджень є лемківський фольклор в Югославії, Румунії, Польщі, Україні, Чеській республіці, як тіж українсько-словацки літературні зв'язки. Микола Мушинка є автором близько 200 наукових розвідок, веце як 1000 статей, 350 рецензій і 50 книг.

24.02.2023 Горлиці. В Центрі Культури ім. Б.І.Антонича проходили варштати Lemko Fashion - мотузкова прикраса.

25.02.2023 Мохначка, Лігниця. Місцеві гуртки організували остаткові забави, на яких до білого рана бавилося веце як 250 люди. В Мохначці грала капеля «Алегро», а в Лігниці - «Водограй».

7.03.2023 Познань. В бібліотеці Рачинських

мала мати місце зустріч з Оксаном Забужко, яка промує свою нову книжку. До залу гвойшла група 20 осіб, яка зірвала зустріч, викрикуючи антиукраїнські гасла. На місце приїхала поліція, директор бібліотеки повідомив о шитимок прокуратуру.

07.03.2023 Горлиці. Григорій Троханівський і Григорій Суханич - голова і заступник голови Об'єднання лемків брали участь в стріні з представником посольства Японії.

11.03.2023 Горлиці. Проходило засідання Президії ГУ ОЛ. Зобрани обговорювали між інчим підготовку 41 Свята лемківської культури в Ждині, яке буде проходити 14-16 липня 2023 рока.

11.03.2023 Новиця № 95. Відкрито Фундацію НОВИЦЯ ім. Стефанії і Михайла Марковичів. Зобраним представили постаті фундаторів і головни цілі нової організації, а ансамбль «Крайка» з Перемішля очарував присутніх старинними піснями з різних регіонів України і з південно-східної Польщі.

18-19.03.2023 Горлиці. В Центрі Культури ім. Б.І. Антонича мали місце варштати білого сльпяу.

2.04.2023 Гожів. Оголошено лауреатів 50. Всепольского конкурсу писанок ім. Михайла Ковальского. В конкурсі взяло участь 65 авторів, котри прислали 322 писанки. Жирі конкурсу признало перши нагороди в різних техниках: Агнешці Сьольсещкой, Дороті Грабец, Мажені Мазур, Ягоді Насталі. Лауреатами конкурсу сут тіж: Олександра Швейковска-Беліца, Барбара Павліца, Анна Кунцік, Тереза Драпала, Адам Ласота, Пйотр Шафраньскі, Люцина Яцек, Кристина Заграбска.

Лемківський народний календар

Користаючи з книжки Василя Баволяка під наголовком «Лемківскы приповідкы і приказкы зо Святковы Великої і околищ» лемківський народний календар опрацював для Вас **Іван Рубч**

Яр

Хто сіє ярец в болото, зберат зерно як золото.
Втовди просо треба сіяти, як ся зачне дуб розвивати.

Сій овес в кожусі, а жито в капелусі.

Змарнуєш яр, заплачеш в зимі.

На яр, газдо, треба орати, сіяти, жеби било што в

осени зберати.

На яр газдо на пецу не леж, бо што посієш, то і збереш.

Чекаю яри, як молодой так и старий.

Яр з водом, літо з погодом.

В марці і сніжком сіє, і сонце гріє.

Як марец ясний, май буде красний.

В марці замлено, в літі студено.

Марец без води, квітень без погоди.

В маю капля дойжду од золота дорожча.

В маю няню по ораню.

Іде май, газдо о землю дбай.

ВАТРА

lem.www - вартат зазріти, послухати...

Центр культури ім. Б.-І. Антонича в Горлицях:
концерти, виставки, прелекції, презентації;
Бібліотека ім. Василя, Теофіля і Олександра Курилль
www.facebook.com/CKAntonycz

Свято лемківської культури "Лемківська ватра"
Жидня, 14-16 липня 2023р.
www.watrazdunia.pl; www.lemkounion.pl

Лемківська освітня фундація ім. І. Криницького
<http://lemkoeducationfoundationis-great.org>

Радіо „Кермеш“ Передачі: неділя 22:30
www.facebook.com/Kermesz
Радіо „Скриня“ Передачі: понеділок 18:10
www.radio.zszow.pl/audycje

„Лемківська сторінка“ www.nasze-slowo.pl
Радіо „Радіо лемко“ www.radio-lemko.pl
Комплекс загальноосвітніх шкіл № 4 у Лігниць
ім. Б.І. Антонича - www.zso4legnica.pl
Комплекс загальноосвітніх шкіл № 2 у Перемишлі
ім. М. Шашкевича - www.szaszk.edu.pl
Світова федерація українських-лемківських
об'єднань www.stulo.com

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może
być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw
Wewnętrznych i Administracji.

Подяка

Пожертви на статутну діяльність ОА
(в тім часопис **ВАТРА**):

Лідія та Олександр Коляничук,
Перемишль – 100,-
Антон Феціца, Краків – 100,-

Сердечно дякуємо всім, які нам
допомагають. Боже заплати!

Редакція **ВАТРИ** Головна управа ОА

Передплата ВАТРИ

Ціна одного примірника 5 zł. + 3,9 zł. поштової оплати в Польщі.
Річна передплата 4X5 zł. + 15,60 zł. (кошти пересилки) = 35,60 zł.

Від закордонної пересилки однієї „Ватри“ поштова оплата - 13 zł.
Річна закордонна передплата 4x5 zł. + 52 zł. = 72 zł. (кошти пересилки) = 72,00 zł.

Передплату замовляти за адресою Редакції.

Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków

BANK PEKAO SA: nr konta 83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Видас / Wydaje

ZJEDNOCZENIE ŁEMKÓW Zarząd Główny
ul. Jagielloj 2, 38-300 Gorlice; tel./fax 18 35 32 906
www.lemkounion.pl; lemkounion@poczta.onet.pl

ВАТРА
квартальник

Редагує колеґія

Анна БУКОВСКА головний редактор, Ігор КОВАЛЬСЬКИЙ дизайн
Адам ВЕВ'ЮРКА редактор на Західні Землі e-mail: adamwiew@wp.pl
Григорій СУХАНИЧ, Василь ШЛЯНТА, Наталя ГЛАДИК, Анна БАРНАТ,
Кир Аркадій ТРОХАНІВСЬКИЙ.

Технічне оформлення

Drukarnia „Kwadrat” Nowy Sącz

ADRES REDAKCJI

ul. Dworzysko 5, 38-300 Gorlice, e-mail: redakcja.watra@interia.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz korektę językową nadesłanych tekstów.
Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

Радість Різдва

ТЕКСТИ ЛАРИСА ШКВАРЛА

«Христове Різдво нам радість принесло»

Свята Різдва Христового це особливий час. Близькі собі люди громадяться при спільному столі, діляться просфорою і складають собі жичиння. «Христове Різдво нам радість принесло» - так називався виступ, котрий відбувся 8 січня 2023 року в греко-католицькій церкві в Криниць, який приготували діти з нашої парафії під керівництвом Лариси Шкварла. Було це видовисько незвичайне і дуже інноваційне, оперте перед усім на музиці, українських колядах з використанням музичних інструментів. Малі артисти відіграли різні сцени, які відтворювали дії народин Ісуса Христа. Кожна сценка закінчувалась колядою. Багата сценерія при святковому освітленні впровадила глядачів у празничний настрій. Гості були захоплені, а дітей нагородили голосними оплесками.

Малі колядники на відкритті вернісажу «Іконостас - двері до таємниці» Агати Бронішевської в Регіональному Музеї в Мушині.

З цією самою програмою діти виступили також 6 лютого 2023 року на відкритті вернісажу «Іконостас - двері до таємниці» Агати Бронішевської в Регіональному Музеї в Мушині. Запрошені на вернісаж гості черговий раз могли пережити історію народин Ісуса Христа, переплетену звуками найкращих коляд.

Доповненням інсценізації було традиційне лемківське вбрання наших малих акторів та виняткова атмосфера мушинського музею. На акордеоні підгравав Петро Гарасим. Публіка була під великим враженням артистичних і вокальних здібностей нашої молоді, чого не приховувала і в не одному оці закрутилась сльоза.

Колядники в криницькій церкві

Мамо, а тото што?

ПРАС

(ua. праска, pl. żelazko)

РІЗАНКА

(ua. локшина, pl. makaron)

ПАТИЧКИ

(ua. сірники, pl. zapalki)

СКРЕПАТИ нп. КОМПЕРІ

(ua. чистити нп. картоплю,
pl. obierać np. ziemniaki)

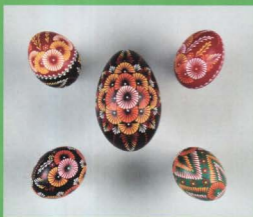
КЕРТИЦЯ

(ua. кріт pl. kret)

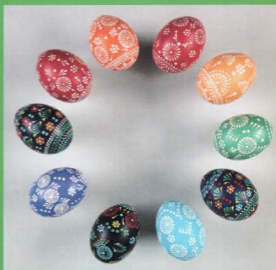
ТАРКАСТИЙ

(ua. строкатий pl. pstry)

50 ВСЕПОЛЬСЬКИЙ КОНКУРС ПИСАНОК ІМ. МИХАЙЛА КОВАЛЬСЬКОГО

Грабец Дорота, Добжень Велькі
I місце в батіково-шпильковій техніці

Драпала Тереза, Тихи
виріжнення

Сьльосецька Агнешка, Тинець Мали
I місце в батіково-писанковій техніці

Ванатко Іван, Зелена Гора
виріжнення

Кунцік Анна, Пшемків
II місце в батіково-шпильковій техніці

Фараньчук Анна, Ольштин
виріжнення